

133502

BIBLIO-
TECA
POPORALĂ
A
„ASOCIAȚIUNII”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

OCT. SMIGELSKI

Anul XIV.

Nr. 120.

E primejduită cultura!

— O vorbă țărănimii române. —

SIBIIU, 1924, — EDITURA „ASOCIAȚIUNII”.

„ASOCIAȚIUNEA pentru literatura română și cultura poporului român“.

Intemeiată la 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:

M. S. Regele FERDINAND I.

Prezident activ:
Vasilie Goldiș,

Vice-prezident:
Dr. Oct. Russu,

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 30 de fruntași din toate păturile societății românești.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**➡ E de datoria fiecărui bun
Român să sprijinească „Aso-
ciațiunea“ abonând publicațiile
ei și inseriindu-se de membru.**

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna	Lei 5000—
Membru fondator al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna	„ 1000—
Membru pe viață al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna	„ 500—
Membru activ al „Asociațiunii“, anual	„ 50—
Membru ajut. al „Asociațiunii“, anual	„ 10—

133502

650542

BIBLIOTECA
POPORALĂ
A
„ASOCIAȚIUNII”

BCH Cluj Central University Library Cluj

OCT. SMIGELSKI

Anul XIV.

Nr. 120.

E primejdută cultura!

— O vorbă țărănimii române. —

SIBIIU, 1924, — EDITURA „ASOCIAȚIUNII”.

Puterea cuvântului scris.

Dacă te întâlnești acum, și prilejul ți se dă des de tot, cu câte unul dintr'ai noștri, cari au căzut în prinsoare rusească și s'au întors din Rusia pe jos, pe sus, cum au putut, îți este dat de multe ori să auzi despre o întâmplare, pe care aproape toți au să ți-o povestească.

La întrebarea ta cum au putut să o pornească la drum înainte de ce s'a scris și întărit pacea, ei îți răspund: „Ușor! Oamenii n'au mai vrut să știe de disciplină, de ascultare, de ordine, și cu o hârtie în mână ne-am fi dus ori și unde am fi vrut“. — „Cum?“, întrebi mirat. — „Bine!“, îți răspund. „Arătam numai hârtia scrisă și înfrumșetată cu câteva stampile, „ștempăle“, și ne era deschisă calea“. — „A, va să zică aveai împuternicire dela ocârmuire, în toată forma, ca să vă dea drumul?!“ — „Ferit-a sfântul!“ — „Atunci?...“ — „Ia, aveam ceva înscris, negru pe alb Ori ce-ar fi fost scris, numai scris să fi fost!

Pricepeau par'că soldații, cari ne slobozeau, ce e aceea?!“ — „Prin urmare umblați cu șmecheria?“ — „Cu șmecheria, zău, și, vai, bine ne-a prins! De ne apropiam de câte o straje, care avea să țină ordinea, când se încrunta la noi și ne'ntreba că unde mergem, numai că-i vâram sub nas hârtia noastră. Soldatul rus făcea ochii mari, se sgâia la hârtie, o întorcea și pe față și pe dos, nu știa cum s'o scoată la căpătâi, se scârpina după ceafă și ne lăsa să trecem mai departe — unul ea și când ar fi cetit hârtia și ar fi găsit toate în bună rânduială, altul ea și când ar zice: „eh, face-ți-vă și voi hatărul!“, altul, și acest altul era des de tot, înjurându-ne una și zicând: „nu știu să cetese, da dacă-i scris, apoi trebuie să fie așa cum ziceți voi!“

V'-ați dat seama, cetitori dumneavoastră, ce va să zică răspunsurile acestea ale soldaților ruși?

Poate cineva să râdă cu hohot și să zică: „halal! da bine i-a păcălit românașul meu!“, dar hohotul n'ar fi la locul său aici — fiindcă chiar numai singură întâmplarea povestită mai sus ne dă puțința să deschidem ea cu o cheie măiastră ușa zăvorită a celor petrecute în timpul din urmă în Rusia.

E mult mai mult decât o întâmplare hazlie! E tristă întâmplarea, e tristă și mult, foarte mult grăitoare.

Dacă soldatul rus n'a știut să deslușească slovele de pe hârtia întinsă lui, vina este — în mare parte — a lui, fiindcă nu și-a dat osteneala să învețe la școală, fiindcă a desprețuit școala, ca ceva netrebnic, ca ceva de care te poți lipsi. El n'a cuprins în timp de pace înțelesul zicalei: „cine are carte, are parte!“, el n'a fost pătruns de adevărul că „cine are carte, are patru ochi“ — fără a trăit așa, înainte, oricât de bine și de cinstit să fi trăit, dar lipsit de cunoștința cărții.

Și păcatul acesta, da, să-i spunem păcat, păcatul acesta s'a răsbunat amar!

Dacă domnește în ziua de azi harabura babilonică în fosta Rusie, dacă s'au întors toate cu josu'n sus, dacă nu mai știi ce e alb și ce este negru — apoi a-bună-samă este de a se mulțami (!) neștiinței asteia de carte! De aceea n'a putut face nici o ispravă armata, care număra milioanele de ostași! Ce te faci cu oameni, cari nu-ți pot duce în îndeplinire un ordin, lipsiți fiind de un conducător, cunoscător al alfabetului chiar? Cu

oameni, cari — ajunși într'un oraș — nu-ți știi ceti numele ulițelor, dar-mi-te o adresă de pe o scrisoare? Cum au să raporteze soldați ca aceștia, în scris, mai marilor lor despre cele văzute la dușman, când ar fi vorba să trimită cu „ștafeta“ veștile?

Oricât de bun ostaș să fie analfabetul, ori câtă inimă să-și pună în îndeplinirea poruncilor căpătate, el va fi — totuș — numai o unealtă în mâna aceluia, care știe mânuși peana, pe urma căreia acesta din urmă se înstăpânește asupra celui cuprins de întunerec.

Am fi nedrepti însă să spunem că: țărănul rus își merită soarta, care l'a ajuns. Cine cunoaște cât de cât trecutul, plin de suferințe al țărănului din Rusia, împilările de veacuri, legile ticăloase aduse împotriva deșteptării sale, numai ca vre-o câțiva țari hrăpareși și dornici de domnie să huzurească în desfrâu și bogăție, cine are cunoștință de nespus de rușinoasa iobăgie trupească, care a dăinuit acolo veacuri de-arândul — va pricepe și iobăgia sufletească, din care se mai aude încă zurăitul cătușelor și în ziua de azi.

Avea dreptate deputatul austriac Dr. Carol Renner, unul din cei mai deștepți oameni din fosta Austrie, dacă prevestea încă de prin 1915, într'o scriere a sa, căderea uriașului rusesc, scriind: „Ce gând ridicol (de râs)! să te gândești numai că o armată de mușci (țărani) ruși, de analfabeți, cari nici chiar ceasul nu ți-l pot spune după arătătorul ceasornicului, să poată învinge un popor industrial, cu școli populare pe o treaptă înaltă!”

Tot atât de îndreptățită însă este și părerea unui alt conducător, acesta din Germania (a conducătorului unei mari societăți culturale, cum e bunăoară „Asociațiunea” la noi), părere, care se poate spune în două cuvinte: „Și pentru noi, vecinii poporului rusesc, este de însemnătate dacă ne aflăm lângă un popor înapoiat sau înaintat. Ori din care parte am privi problema (lucrul): noi numai dori putem, ca să se sfârșească dușmănia față de cultura poporului în Rusia, pentruca poporul acesta, capabil (care are putința înăscută) de înaintare, în loc să fie silit, neliber și în robie, să-și poarte luptele sufletești împotriva cnutului și a săcurii găzilor, să se poată ridica la idealele (țintele)

mai înalte ale culturii" (Cuvintele acestea se pot citi în cartea apărută în 1916 a dlui Dr. E. Schulze: „Dușmănia Rusiei față de cultura poporului“.)

Tot cartea de mai sus aduce și o altă vorbă înțeleaptă, spusă de un scriitor rus cu numele E. B. Lanin, o vorbă la care să ne gândim de câte ori s'ar naște un surâs batjocoritor în colțul gurii noastre, gândindu-ne la neștiința țăranului rus: „Sufletul poporului rus se aseamănă, am putea zice, cu nește flori căzute din cer; flori, cari înaintie de a fi putut să înflorească, au fost călcate în picioare de o turmă de bivoli sălbatici“.

Dacă privești așa neștiința de carte din sânul poporului rusesc — și numai așa e cu cale să o privești — îți înghiață surâsul pe buze și-ți zici: aici numai școala, învățătura, poate duce la liman verde!

Ar fi foarte, foarte bine să învățăm din pățania altora.

Să ne lăsăm cuprinși de gândul că o învățătură sănătoasă ne va deschide ochii! Să ne trimitem copiii la școală! Să le fim

sfetnici și să înțelegem cu toții că este *primejdioasă cultura* dacă dăinuiește întunerecul minții.

E mare primejdia! Nu este timp de pierdut!

Cetitor al acestor rânduri, cântărește cele scrise aici, în broșurica de față, și îți du viața după sfaturile ei!

ILIE MARIN.

BCU Cluj *Luminife* Library Cluj

*Tu, cel ce râzi
Când alt neam sângerează —
Cum vrei atunci
Urechea mea să-ți crează
Cuvintelor
De buza ta rostite:
„Te preaslăvesc.
Hristoase, preamărite!“ ?*

Cu badea Iacob de vorbă.

Cunosc, dragii mei cetitori, într'un sat din Ardeal, pe un țaran, pe care nu l-aș da pe mulți domni, pe mulți „nădrăgari“ de ai noștri. Am să vă spun îndată pentru ce.

N'ajung bine 'n sat și abea s'a răspândit vestea, că am sosit — a și alergat badea Iacob, că așa îl cheamă, să mă vadă. Își ia omenos pălăria din cap, îmi sirânge mâna, cu ochii în ochii mei, îmi urează „bun sosit“ în satul lor și — se pornește să mă descoase. E meșter în descusute, badea Iacob!

Mă întrebă de câte'n lună și 'n stele. De Grecia și de Ierusalim, de sborurile lui Vlaicu și de bărbații dela cârma țării, din deosebite țări, de Falb, șolomonarul neamț, mort acum, care prezicea timpul, și de politica bărbatului de stat din Franța: Clemențeau, pe care-l citește, așa, pe românește: Cle-men-ce-au.

Dar ce are a face cetitul, așa sau așa, vorba e că badea Iacob a ținut minte numele,

din timp de pace. Badea Iacob cunoaște toate ziarele populare și revistele noastre, în păr — nu e una să-i treacă cu vederea.

Ar greși cineva dacă ar spune, că badea Iacob e „dobă de carte“, dar gospodăria și-o dă de mai! Dimpotrivă. Iar întrați-i în ogradă — și aveți să vă minunați cât de bine le-a orânduit el toate. E meșter!

Casa, curățică ca un pahar, ridicată de dânsul cu ajutorul vecinilor, curtea îngădită, largă, gata să primească carele, cari vin încărcate dela munca câmpului, hambarele pline-stup, cotețele deasemenea, cu gălițe, grajdurile cu vite — într'un cuvânt: de-a mai mare dragul să stai de vorbă și să vezi gospodăria lui badea Iacob.

Când vorbești cu badea Iacob trebuie să fii cu ochii 'n patru, să-ți iai mințile 'n cap, să nu spui vre-o bazonie — că te prinde când ți-e lumea mai dragă, de-a mai mare rușinea.

— „Da, da“, te 'nterupe el câteodată, „așa am pățit-o și eu în New-York“, și râde una din baierile inimei. „Da, da“, zice el altădată și flutură cu cămașa albă prin aier, „asta-i ea de pe la Hamburg“. — „Da frumos mai era pe la Lipsa aia, domnișorul!“

Acum — ce să zici? — dacă auzi pe badea Iacob că vorbește despre New-York, despre Hamburg, despre Lipsca, par'că ai zice: du-te, dragă, până colea în ogradă, îți iai mințile 'n cap și vorbești cu dânsul mai cu tragere de inimă și mai apăsător, fiindcă a văzut și dânsul multă lume-'mpărăție.

Cheia, care-ți desleagă toate întrebările ce-ți năvălesc în cap, este asta: badea Iacob a trăit în America trei ani de zile, a văzut multe orașe și țări, a învățat, la timpul său și englezește, încât a ajuns la fabrica unde lucra să fie „bassu“, un conducător al cetei românilor.

Se și vede că s'a învârtit în lume! La primărie și în comitetul parohial vorba lui este cu greutate, el ține „hangul“ — încât dacă privești în fața cuminte a lui badea Iacob îți zici: Doamne, dă neamului românesc la țară cât mai mulți oameni deăștia!

Sunt mulți domni, cu cari nu vorbesc în Ardealul și Bănatul nost așa de bucuroși, ca cu badea Iacob, cel cu plete lungi și cu mintea așezată.

* * *

De ce amintesc acuma toamai de ortacul acesta al dvoastră, iubiți cetitori? Aș vrea să mă citească. Aș vrea să mă urmărească, să cântărească ceea ce scriu. Aș vrea să-i simt căutătura ochilor săi, căci în căutătura asta aș ceti, ca într'o carte deschisă, dacă a prins sămânța aruncată sau dacă trebuie să mai adun pământ, glie grasă, ca să încolțească sămânătura sufletului.

Multă pacoste, mult cutremur sufletesc, mult prăpăd a deslănțuit războiul acesta asupra capetelor noastre — dar în fiecare rău, dragii mei, este și un bine, zice înțelepciunea românească. E vorba: binele ăsta, fie el cât de mic, cât de neînsemnat, să-l scoatem la iveală, să-l arătăm în văzul futurora, să ne bucurăm de el cu inimile noastre însângerate.

E vorba: în potopul ăsta de întunerec zărește ochiul nostru sâmburul de lumină ce se arată la soare-răsare, vrea să-i dea cinstea cuvenită, ca din sâmburele acesta să se pornească vâlvătaia de lumină, curată, aducătoare de seninătate?

Binele războiului acestuia a fost, că neamului românesc i-a fost dat să-și trimită pe bărbații purtători de arme prin multe țări

străine. (Vorbind de binele acesta *nu* uit, Doamne ferește, relele cele mari, cari ni le-au adus și călătoriile acestea prin țări străine, — căci mormintele proaspete ne sunt mărturie despre jalea răspândită în sufletele noastre.)

S'au pornit, dragii mei, satele românești să învețe geografie — și până când nici neam de neamul nostru dela țară n'a știut până'n anii trecuți dacă este pe suprafața pământului un oraș cu numele Ivangorod — de-acum știm că este, după cum știm și de Isonzo, de Doberdo, de Bălgăradul sârbesc și de alte zeci de orașe și ținuturi, pe unde a curs din greu sângele românesc.

În veacurile trecute au pornit *cruciații*, cavalerii, cu mare alai, ca să scape pământul sfânt, mormântul Mântuitorului nostru Christos, din mâinile păgânilor. Ani de zile au ținut aceste „cruciade” — badea Iacob m'ar întrerupe aici: „Da, da, am cetit eu despre ele în cărțile mele de istorie!” — și cruciadele acestea au avut, pe lângă alte multe câștiguri pentru creștinătate, marele câștig că luptătorii cu spada și cu tunurile de lemn și cu pucioasă, câți s'au întors pe la cămi-

nurile lor, s'au întors cu multe cunoștințe nouă, cu multe legături, legate între dânșii și oameni necunoscuți lor până atunci.

Suntem și noi cruciați, dragii mei. Deși nu ne ducem să scăpăm toți mormântul sfânt — totuș, asemenea lor, vrem să luptăm pentru desrobirea sufletului din cătușele sclăviei sufletești și, asemenea lor, s'au întors aceia, cărora le va hărăzi Dumnezeu zile, acasă, în Ardeal, în Bănat, în Bucovina, în Basarabia, în Muntenie și Moldova, la ai noștri și — nu vom mai fi cei de odinioară, căci se va fi schimbat ceva în sufletul nostru.

Nu mor toți pe câmpul de luptă! Ar fi grozav să fie așa. Din spitale, din casele de reconvașenți, chiar de pe câmpul de luptă — pornit-au rânduri-rânduri românii.

Cu ce o să ne alegem noi din călătoriile astea din timpul din urmă? Ce am dus acasă pe la vetrele noastre? Ce istorisim nevestei, copiilor, părinților, rudeniilor, cunoscuților noștri?

Despre cruciați se zice că, lărgindu-li-se cercul vederii lor, au câștigat ca neguțători, ca oameni de știință, ca oameni, cari se îndeletniceau cu artele frumoase, cu muzica,

cu zugrăveala pe pânză și pe pereți, cu scrisul. Ni s'a lărgit și nouă cercul nostru de vedere? O să putem secera și noi pe urma seminței aruncate? — „Putem!“ m'ar întrerupe badea Iacob, uitându-se la mine, înțelegător.

ILIE MARIN.

Rugăciune.

(După G. Falke.)

*Tu, Doamne, dă-mi din când în când
Să am dușmani, să fiu flămând. —
Puterea 'n luptă-ți crește,
Iar trupul leneș și-alintat
Nu vrea s'asculte-al minții sfat. —
Voința-ți lăncezește.*

*Tu, Doamne, fă-mi picioru' 'n sbor
Să sară 'n joc, în danț ușor,
S'alerge 'n marșuri grele,
Iar pentru capu' 'nvăpăiat,
În necuprinsu' 'ndepărtat,
Cununa-atâr'n'o 'n stele....*

Glasuri de alarmă, din toate taberele.

Ca să priceapă cetitorul primejdțiile zilelor noastre îi dăm să cântărească vre-o câteva vorbe grele de ale unor oameni cu simț de răspundere. Numai câțiva. S'ar putea spori numărul lor!

Lectura nu va fi prea ușoară. *Nu e pentru orice cetitor*, dar gândurile acestea trebuie să pătrundă și în mijlocul poporului nostru și țipetele de alarmă trebuie să aibă răsunet și prin satele și orașele noastre.

Ascultați pe trei francezi de seamă, pe doi germani vrednici de ascultat, pe unul din Norvegia — și spuneți dacă au sau n'au dreptate.

Cum *analiză epoca* noastră vestitul istoric francez *Ernest Lavisse*, unul din spiritele reprezentante ale sufletului francez de astăzi, în opera sa monumentală „*Histoire contemporaine de France*“ (Istoria contemporană a Franței) (vol. IX), la sfârșitul vieții sale?

„E de cea mai mare importanță pentru comunitatea umană, ca Franța să-și păstreze autoritatea morală, pe care a exercitat-o în cursul veacurilor precedente (de mai înainte). *Interesele materiale amenință să înăbușe viața morală.* Nici odată *puterea banului*, veche de când lumea, *n'a fost mai de temut ca astăzi*, Finanța internațională își caută pe toate căile satisfacția poftelor sale. În acest moment, *popoarele liberate de sub juguri vechi*, își caută condițiile noiei lor vieți politice; finanței — puțin îi pasă! Căutare fără are fier, cărbuni sau petrol? Singura întrebare însemnată. Cum îi zice poporului, ce aspirațiuni are? Întrebări fără rost! E vorba doar de a se ști prin ce mijloace finanța va exploata în folosul ei izvoarele finutului; cât pentru celelalte, indigenii (localnicii) se vor descurca cum vor putea.

„Tuturor popoarelor le place să câștige bani, francezilor și celorlalte. Dar noi putem spune că *nu asta e grija noastră cea mai de samă; alături de interes, noi facem loc larg ideilor și sentimentelor.* Astăzi, ea întotdeauna, activitatea omenească, în conformitate (amăsurat) cu ceea ce se numește dubla natură a omului, se împarte în două domenii (tărâmurii) — spiritual și temporal, cari au fost întotdeauna în conflict. *Astăzi spiritualul (sufletescul) este în primejdie* — îi dătorăm ajutorare.

„Atitudinea (ținuta) Franței după războiu: să-și mențină autoritatea morală prin propaganda pentru ideea păcii, a dreptății și a umanității; să lucreze din toate puterile spiritului său; să inspire stimă și afecțiune (dragoste) prin farmecul artelor sale, seriozi-

tatea și claritatea învățământului său, care să atragă la picioarele catedrelor noastre mii de studenți, de toate neamurile...

„Cea mai mare ambiție a Franței: să înfățișeze po-
poarelor pilda unei democrații libere, în continuă cău-
tare a unei mai bune justiții sociale, neturburată de
violente (bădărăanii), nerătăcită de utopii (stări de
neajuns), raționând (judecând) raționabil.

„Fără îndoială, *prezentul e mohorât. Totul e în
conflict*: rasă contra rasă, egoism național contra
egoism național, forme sociale contra forme sociale,
comunism contra capitalism.

„Și de nicăiri nu se arată deslegarea. Dar cum am
putea crede că un asemenea cutremur de pământ,
cu atâtea fulgere și trăsnete, s'ar liniști deodată? Să
ne așteptăm încă la sguduirii, să socotim chiar cu
puțința unor catastrofe, azi sau mâine. Rămâne
însă ziua de poimăine! Într-o zi omenirea va trebui
să găsească un chip de a trăi, o stare de lucruri,
care să dureze mai mult sau mai puțin îndelungat. Și
atunci, după o frământare înfrigurată, omenirea se va
așterne la drum, spre o nouă etapă (fuscel al scării).
Avem dreptul să nădăjduim și să credem că înaintașe
va fi totdeauna Franța.“

Actualul președinte al camerei franceze,
dl *Painlevé*, a rostit în XII. 1922, la un con-
gres, următoarele cuvinte :

„Nu vom trece perioada plină de frământări (chftu,
sbuetum), în care ne aflăm, decât în urma unui elan
(insuflețire) puternic și acest elan nu poate fi inspirat

decât de *convingeri tari* și de idei directoare (conducătoare), cari stăpânesc evenimentele zilnice. Nici una din marile probleme (întrebări) de deslegat, care să nu prezinte o față politică. Este vorba de problema internațională? *Alternativa (sau-sau) este pusă între violență (puterea pumnului) și între înțelegerea viitoare a popoarelor, între creșterea fără de sfârșit a armamentelor (înarmărilor) și între societatea națiunilor.* Este vorba de apărarea națională? Este vorba de efectivele de casarmă, pe cari vrem să le aducem la repaos, la o armată, care se apropie cât e mai mult cu puțință de o armată de meserie sau — dimpotrivă — vrem să o industrializăm și într'acelaș timp să o înrădăcinăm în profunzimirile națiunii? Este vorba de probleme financiare și economice? Vrem noi să ascultăm de sugestiunile (ce ni se poruncește) egoiste ale unor firme îndrăznețe și puternice sau, dimpotrivă, să ne dăm silința de a *concilia* (aduce în congrăsuire) *interesele* cu dezvoltarea intensivă (puternică) a producției naționale?"

(După foaia franțuzească „*Temps*“—timpul, 12 Decembrie 1922).

În ședința publică anuală a celor cinci Academii franceze (în Institutul Franței), în 26 Oct. 1922, sub presidenția dlui *René Doumic*, directorul Academiei franceze, a rostit acesta un discurs de deschidere, terminându-l astfel:

„Scritorii, profesorii, savanții (învățații), artiștii, oricât de deosebiți, aveau o trăsătură comună: pasiunea (pa-

tima nobilă) pentru lucrările spiritului. S'au consacrat aceleiaș cauze: aceea a înaltei culturi. Au lucrat ca să lărgească această viață superioară, în ceea ce rezidă (conține) *nobleța umanității*. Toate forțele (puterile) lor, întreg geniul lor, toată virtutea lor, le-au consacrat pentru a întări strălucirea (radiarea) inteligenții și a domniei ei în lume.

„Domnia inteligenții! Să credem că am fi ajuns să *asistăm* în preseara declinului (decăderii) ei? Este adevărat că epoca noastră, în care intrăm, ar fi caracterizată totemai prin darea înapoi a elementului intelectual? Un țipet de alarmă vine să fie dat și acesta e dat de unul din ai dvoastră. Un maestru, al cărui nume e autoritar (de autoritate) în lumea întreagă (Bergson), denunța deunăzi, la Societatea Națiunilor, *pericolul* în care condițiile nouă ale vieții sociale aduc viitorul inteligenții. Cine ar putea să rămână indiferent, între oamenii, cari eugetă, la un apel al lui Enrie Bergson?

„Faptele nu sunt decât prea vădite. Este fapt că a doua zi după războiu, între câștigul lucrului intelectual și salariul muncii manuale s'a rupt echilibrul. Consecința (urmarea) a fost: oamenii se îndepărtează de carierele liberale, se deșartă școlile înalte. E fapt, vai!, că *vulgaritatea* (bădărănia) câștigă teren și că vedem pe însofitoarea ei, ignoranța (neștiința), din ce în ce mai satisfăcută de ea însaș, mai gălăgioasă și mai mult o piedecă în drum.

Elita (partea aleasă, eu adevărat nobilă), aceea a științei și aceea, care pricepe să trăiască, are să dispară? Ce se va alege de cele mai prețioase cuceriri ale spiritului? Ce se va alege

de cele mai delicate înfloriri ale sentimentului? Nu ne putem închipui că această comoară strânsă de atâtea secole să poată să ne fie răpită, fiindcă ne este greu să ne închipuim sfârșitul lumii. Și cu toate acestea! Când s'au năpustit barbarii au dispărut civilizații întregi, cari poate că valorau cât a noastră și cari, și ele, se credeau asigurate să dureze. Există barbari de mai multe soiuri. Vom lăsa noi, sub atacul lor, să se vestejească această floare de civilizație, pe care conștrații noștri dispăruți au cultivat-o eu atâta pasiune? Vom privi eu ochiu indiferent (nepăsător) cum ne părăsește Ariel? Vom asista nepuțincoși și resignați la triumful lui Caliban? (Autorul se gândește la o piesă a scriitorului Shakespeare, în care Ariel e întruparea spiritului, iar Caliban a brutalității, a bătărilor și a barbariei. — Trad.)

Notăți că *aceleași simptome (semne) se observă (bagă de seamă) în toate țările: pericolul arătat în fața Societății Națiunilor amenință toate națiunile. Ce să aduci, drept concluzie, decât că a sosit ceasul Franței? Permiteți-mi să vă reproduc în ce termeni a definit Ernest Lavisse, în ale sale ultime rânduri, pe cari le aminteam totemai, rolul istoric al Franței, al Franței de ieri și al aceleia de mâine: „Va trebui, seria el plin de pietate, va trebui ca lumea să găsească într'o zi un fel de a trăi (împreună), ca să se stabilească o stare de lucruri, care să dăinuiească mai mult sau mai puțin lung timp. Apoi, după o frământare înfrigurată, se vor apuca la drum națiunile pentru o nouă etapă (fused). Avem dreptul să sperăm că avantgardă (înaintașe) va fi Franța“. Atârnă foarte mult dela dv., dlor, ea*

această nobilă nădejde să se realizeze și multe priviri se îndreaptă spre dvoastră. În astfel de circumstanțe (stări) își probează utilitatea (folosul) o instituție ca a dvoastră. Într'un timp normal poate Institutul Franței să fie un turn de ivoriu (fildes) și să se mulțumească cu un rol decorativ? Suntem într'un timp de fermentație (fierbere, frământare) universală. *Este geneza (nașterea) unei lumi.* Umanitatea civilizată vă va fi recunoscătoare dacă o să o ajutați dela ruina patrimoniului (moștenirii) intelectual“.

(„Le Temps“, 26 Oct. 1922).

Un pedagog de seamă din Germania, Rudolf *Eucken*, — premiat cu premiul Nobel — scria în 1921 :

„Nu mai poate fi nici cea mai mică îndoială asupra existenței unei *crize grele, vitale (de viață), a întregii omeniri.* Viața ni s'a întors tot mai mult din internul (lăuntru) nostru spre externul nostru și a ajuns o *simplă luptă după mijloacele traiului;* cultura actuală se degradează (decade) tot mai mult și mai mult la o pseudo-cultură (cultură-mincinoasă); și moralei îi lipsește puterea trebuincioasă; *ne-am stricat cu religiunea și nu găsim tăria să o înnoim, ne dăm deci osteneala să reconstruim părțile singurafice și n'ajungem la puterea, care ar putea duce în îndeplinire o unire și o ridicare.* (În revista germană „Der Türmer“, străjerul din turn — 1 Oct. 1921.)

Profesorul Foerster, alt pedagog de seamă, în apărarea sa față de învinuirile aduse de colegii săi dela univ. din München, că ar fi „pacifist“ și german de mâna a

doua, dacă pledează pentru a înțelegere între popoare și pentru pace, scria :

„Nu se va înfăptui nici o pace pe pământ fără de o radicală și împrumutată delăturare (Abbau) în ceea ce privește întărirea popoarelor întreolaltă și în privința dreptului propriu, orgolios și lipsit de Dzeu, ei se vor sfâșia popoarele întreolaltă până la ultima picătură de sânge, așa, după cum a spus-o un japonez : „lăsați-ne numai să așteptăm liniștiți până ce își va fi împlinit *Europa harakiri*, sinuciderea sa“ ! Două mii de ani de cultură europeană să nu fie ele în stare să împiedice ca să ne prăbușim în abiz, pe noi, europenii, toți, unul ca altul, cu fețele tâmpite și desperate, intonând fiecare în parte câte un cântec de preamărire trecutului strălucit și nevinovăției sale albe, ca zăpada“ ? (In Berliner „Tageblatt“ după cit. în „Vorwärts“, Nr. 162 din 1916).

Frithjof Nansen, vestitul călător și organizatorul serviciului de salvare în Rusia, premiat din partea „fundațiunii Nobel“, a ținut în Cristiania (10 Dec. 1922), când i s'a dat premiul, o cuvântare din care redau gazețele următoarele părți :

„Dacă privim în Europa, în jurul nostru — ce vedem? Ură, egoism, invidie, pretutindeni harababură și neîncredere, între clasele sociale, cât și între națiuni. Războiul cel mare era să fie cel de pe urmă, „războiul împotriva războiului“, „războiul pentru libertate“ și al „națiunilor celor mici“. Ce s'a ales de toate frazele acestea răsunătoare? Am dat, ca nic! când mai înainte, de dovada sigură că războiul nu

aduce rezultate bune, nici chiar pentru învingător. Războiul este negativ și distructiv (distrugător), și așa va fi întotdeauna: nu va putea avea ca urmare altceva decât răul.

„Și pe lângă toate acestea avem în ziua de astăzi oameni răfăciți, cari colindă și vorbesc despre „războiul viitor“, despre proba viitoare de capacitate (putere), cu toate că ar trebui să o știm că aceasta ar însemna sfârșitul, nimicirea totală, *decadența inevitabilă (de neînlăturat) a Europei. Suntem pe calea întoarsă spre barbarie.* Oricine a călătorit prin Tracia și cine a văzut întreaga populația, cu întreg avutul ei, pe drumurile de țară — carele ei cu boi, pline cu ce au, vitele, porcii, mânați înainte — drumurile pline din greu, miluri întregi, cât poate cuprinde ochiul — cine a văzut toate acestea, trebuie să se simtă, de sigur, *transpus (dus) în timpurile marilor migrațiuni (părăsirea țării cu mulțimea) a popoarelor!* Ne-am întors la timpuri în cari nu mai pare o monstruoșitate (lueru grozav, de ne om) dacă un popor întreg — ca poporul armean — e curățat de pe fața pământului. Putem să ne gândim, fără ca să ne îngrozim, cum mor încet pe încetul populații întregi în ținuturile Volgăi. *Ne aflăm, de fapt, pe cărarea înapoi spre barbarie.*

„Unde să găsim *remediu* (scăpare)? Ceeace ne trebuie este încrederea, o bună-credință și o încredere între clasele sociale, bună-credință și *încredere între națiuni*, precum și *încredere și credință în viitor.* *Omenirea trebuie să se întoarcă, nu la barbarie, ci la ceea ce vrem să numim calitățile (virtuțile) vechi, fundamentale, ale creștinismului, la simțământul frăției între oameni și popoare.*“

Menirea scriitorului.

După I. Al. Brătescu-Voinești.

Ioan Al. Brătescu-Voinești, în colecția sa de nuvele și schițe „Intuneric și lumină“ (Iasi, 1912), ne dă o minunată „Predoslovie“ (prefață), pe care ar trebui să o cunoască oricine are interes față de literatura românească. Autorul ne descrie starea sa sufletească, simplu și clar (precum este întreg felul de a vorbi și de a eugeta al scriitorului acestuia iubit) cum se întâlnește într'o gară din România, în înghesuiala oamenilor grăbiți, cu un „domn elegant“, român și el, dar care pleca cu expresul la Roma, la Florența, la Neapole, ca să joace mai apoi la Monte Carlo și să petreacă mai multă vreme în Paris. E un bogătaș, căruia-i dă mâna. Intre două saluturi repezi și cu plictiseala unui globe trotter, (călător prin lume) îl întreabă pe autorul nostru: „A propos! (Bine că veni vorba.) Mai deunăzi se vorbea într'un loc de unul, care a scris niște poezii, nuvele — nu-mi

aduc bine aminte.., Tu ești? — „Poate“, îi răspunde autorul. „Ei, bravo! Imi pare bine. Te lauda. *Parole d'honneur!*...“ (Pe cuvântul meu de onoare!) Și pleacă.

Autorul rămâne cu un ghimpe în inimă. El nu-și poate permite luxul să ia lumea de-a latul, să vadă țări, să câștige impresii nouă, fiindcă, ei, fiindcă este scriitor român! Într'un „compartiment friguros“, la o lampă afumată, sgriburind de frig, îl găsește alt cunoscut, „concețăteanul Gheorghiu“. (Sau este conștiința sa, care-l pune la încercare?) „Concețăteanul“ este un „arivist“, unul care a „ajuns“, îndrăsneț, cu pieptul scos, cu capul sus, altfel pleavă! Il ia peste picior, compătimitor: „Mă uitam la tine adineaori... Hm! de, băiete, cine e de vină că nu poți pleca și tu ca alții?“ — „Dar cine ți-a spus dumnitale că aș vrea să plec și eu?“ — „Cine!? Tu însuși, cu ochii, cari ți se scurgeau după expres.“

Și când începe să roșească autorul, ca sub povara unui păcat, „arivistul“ îi aruncă în față cuvintele:

— „Dacă mă ascultai pe mine, azi erai departe și nu duceai jindul după fericiri atât de ieftine... Dar ți-a plăcut să visezi, să nu te trezești niciodată.. Și,

în vremea când toți eu cari ai plecat într'un pas și-au luat-o înainte, tu stai de *fleacuri*, ca un *băietan de 18 ani*... Au și astea haz până la o vârstă. Fiecare trece în viața lui printr'o epocă de astea. Poate că și eu am rimat în viața mea o strofă... Dar *m'am trezit*. Am înțeles ea omul odată trăiește și că prin urmare trebuie să stoarcă toată fericirea pe care poate să i-o dea viața — și m'am vindecat de *meteahna* poeziei și m'am înhămat la *muncă serioasă*... O fi având și serisul rostul lui, în alte țări, cu cetitori nenumărați, unde un scriitor poate să trăiască numai din munca lui de scriitor; dar într'o țară păcătoasă, cu douăzeci la sută știutori de carte, dintre cari nici a zecea parte nu citese!... Dar ți-am mai vorbit eu de-astea, și degeaba..”

Nu simțеști, cetitorule, că în rândurile astea este așternut rechizitorul (osândă) cel mai grozav la adresa publicului nostru cetitor? Nu pricepi, cetind aceste rânduri, că ți se urcă sângele la cap și că te roșеști, *tu*, în locul autorului atăcat atât pe nedreptul cu „visurile“, cu „fleacurile“ de „băietan de 18 ani“, cu „meteahna poesiei“, care nu e nici decăt o „muncă serioasă“? Și — mai cu seamă — batjocura aceasta crudă cu „țara păcătoasă“, care n'are nici 20 la sută știutori de carte — deci pune-ți lira 'n cui, poete, scriitorule, omule de inimă! — Batjocura aceasta nu te doare, nu te revoltă?

E lupta aici între altruismul, dragostea de oameni, de mucenic, și între egoismul gol — deo parte afirmațiunea, de cealaltă negațiunea — la dreapta iubirea, la stânga fățarnicia.

Se sbuciumă sufletul autorului sub puterea învinuirilor și caută argumente pentru idealismul său. Pentru o clipă stă să poticnească în calea sa spre ceva mai sus, excelsior! Dar numai pentru o clipă, căci iată ce se întâmplă: (E prea frumoasă pagina ca să nu o reproducem)

Într'o stație de încrucișare se oprește pentru câteva minute trenul și autorul intră într'un restaurant gol.

„Numai colo, la masa de lângă sobă, un căpitan de infanterie, bătrân, cu tâmplele albe, sta cu capul rezemat în palmă, dus pe gânduri. Desfăcând (autorul) încet pachetul de țigări (cumpărate), mă uitam la el și mă gândeam: De ce o fi rămas căpitan până la o vârstă așa de înaintată? Vițios? Mărginit? Ori împrejurări nenorocite? Ori un învins?...

„Bătatul, care-mi adusese țigările mă întrebă, pomenindu-mi numele, dacă mai dorese ceva.

„La auzul numelui meu, căpitanul se uită lung la mine, se codi câteva clipe, — apoi, ridicându-se, înaintă spre mine cu chipiul în mână și mă întrebă cu blândețe:

— „Dumneavoastră sânteți scriitorul?“

— „Da“.

— „A! dați-mi voie să vă *mulțumesc* pentru *ceasurile de fericire*, pe cari ni le-ați procurat, și mie și familiei mele, în vacanța trecută... Am o fată, care ește foarte bine... Seara, după masă, ne citea din *cartea dumneavoastră*... Ne-ați produs o mulțumire... Ce bine o să le pară, când le-oi spune că v'am cunoscut!“

— „Domnule căpitan, sunt foarte măgulit de omagiul...“

„Atât am apucat să îngân căpitanului, pe care nu știu cum îl chiamă, pe care nu l-am mai văzut niciodată, dar pe care niciodată nu-l voi uita...“

O scenă, de care să nu se apropie oameni murdari — o scenă, pe care să ni-o reamintim de câteori ne gândim la scriitorul român și soarta sa.

Comentariul? Tâlcul? Mai bine decât Al. Brătescu-Doinești nu l-am putea spune, de aceea lășăm să urmeze câteva frânturi din el, rugând pe cetitor să citească întreagă bucată (e numai de 9 pagini!):

„Va să zică am dus un strop de fericire în casa lor!“ exclamă autorul, întors în vagon. „Câteva clipe i-am făcut să uite propriile lor nefericiri și să se în-

duioșeze de ale altora... Nu, omul nu e numai o ființă, care se naște, mănâncă, doarme, se înmulțește și moare, ca toate viețuitoarele; — omul nu e numai o ființă, care cu șiretenie ori cu brutalitate, călcând și strivind pe alții, caută să-și cucerească un loc la ospățul vieții...”

„Între oameni, cine face fala și mândria și po-doaba omenirii, nu sunt cei ce s’au înfruptat din bunurile lumesti, ci acei, cari au putut cuprinde în mintea lor o mai mare parte a lumii în care au trăit, — acei, cari uneori cu prețul vieții lor au căutat să desvelească tainele lumii...”

„Și nu, arta nu e o zădărnicie, ca toate zădărniciile. Artistul ajută înfăptuirea sporului de pricepere. Admirația ori înduioșarea pentru suferințele altora, aduc omului lepădarea de sine, desrobirea minții de cele prea pământești...”

Iar, gândindu-se la vorbele „țară ticăloasă” al prietinelui (!) său, autorul scrie :

„Nu... nu „țară ticăloasă”. Țară mică, țară nouă, țară de prefaceri... Cererile de dreptate, care-i răsună dela un capăt la altul, dovedesc că se trezește... și cel mai puternic, cel mai sfânt temei al acestor cereri nu e numai alinarea durerii, pe care o aduce căpătarea unui codru mai mare de pâne, ci e nădejdea că la adăpostul dreptății vor putea cât mai mulți să se ridice spre lumină și spre adevăr, și că din rândurile lor vor răsări, cândva, minți luminoase, cari să fie mândria neamului nostru, împlinirea chemării lui pe lume...” (pg. 9).

Ce s'ar mai putea adăoga acestor rânduri smulse din inimă, cari se pot referi la orice țară și la orice popor? O singura dorință: să prindă putere înmiță **convingerea** această, în cât mai multe inimi, spre binele omenirii *întregi*...

Cuvinte streine, cum trebuie să se cetească:

Lavisse (cet. Lavís); Painlevé (cet. Penlevé); „Tems“ (Tam cu a închis, pe nas; Doumie (Dumie).

Am publicat în broșura de față 2 articole, cari nu vor putea fi cetite de toată suflarea românească dela țară. Ne-am încercat să punem în paranteză () tâlcul vorbelor mai grele. Și ele vor fi înțelise odată la noi de mai mulți.

Gândurile rostite sunt prea bune, decât să nu fie luate la cunoștință de conducătorii satelor noastre.

Leonardo da Vinci și Lodovico Moro.

După romanul lui Mereșkovski: „Leonardo da Vinci“.

Un bun scriitor rus, astăzi încă în viață, Mereșkovski, a descris într'un roman, care se bucură de mare vază în lumea oamenilor de gust, în „Leonardo da Vinci“, cum marele artist da Vinci din Italia eșă sprijinit din greu, cu bani, de ducele din orașul Milano, Lodovico Moro (Sforța). Da Vinci a fost unul din cele mai mari spirite ale lumii — pictor, arhitect, eugefător. Multe opere nepieritoare a lăsat el! Moro acesta a fost un duce erud și a purtat multe rășboaie. Epoca lor era plină de crime, de ticăloșii. Ce frumos ne descrie Mereșkovski cum Moro se gândește la vremea de după moartea sa și cum oftează: fapta că te-am ajutat, da Vinci, are să-mi servască spre laudă! Ascultați:

„Când păși Leonardo (da Vinci) în galerie, arunca Lodovico (Moro) bucățele de pâine în apă (lebedelor din basin) și se întoarse spre Leonardo cu zâmbetul lui de mai înainte, pe buze.

Leonardo voi să-și aplece genunchiul, dar principele-l opri și-l sărută pe frunte.

— „Bun-sosit! Nu ne-am văzut de multă vreme! Cum îți merge, prietine?“

— „Din să mulțumesc Alteței Tale...”

(Lodovico Maria Sforza, — ducele de Milano, dăruise „florentinului Leonardo da Vinci, celui mai vestit artist”, șaisprezece locuri de arat, cari aparținuseră mănăstirii Sf. Victor)

— „Lasă. Ești vrednic de alte daruri! Să am numai timp — și am să te răsplătesc după meritele tale”.

Se întrefinu mai apoi cu artistul Leonardo despre lucrările ultime ale acestuia, despre invențiile și planurile croite, amintind — cu voia — pe acelea, cari i se păreau mai imposibile și mai fabuloase (ca din povești): clopotul scufundător, ghetele, cu cari puteai umbla pe apă și aripile omenești. Idată ce începea să vorbească Leonardo de afaceri, de întărirea castelului, de canalul Martesana, de turnatul monumentului — întrerupea Lodovico conversația, având plictiseala zugrăvită în față.

Deodată par'că a început Lodovico să se gândească la ceva, tăcu și lăsă capul în jos. Fața-i primi o expresie atât de medita-tivă (cugetătoare), ca și când ar fi uitat pe artist cu desăvârșire.

Leonardo, voi să-și ia rămas bun.

— „Du-te cu Dzeu — să te aibă 'n paza sa Atotputernicul!“, dădu Lodovico, distras, din cap; când a ajuns însă artistul la ușe, l-a chemat Lodovico înapoi, făcu câțiva pași spre dânsul, îi puse amândouă mâinile pe umeri și-l privi îngrijorat și trist în ochi.

— „Rămâi sănătos“, zise el cu glasul care-i tremura, „rămâi cu bine, Leonardo al meu! Cine știe dacă ne vom mai revedea!“

— „Vrea să ne părăsească Alteța Ta?“

Lodovico suspină odată din greu și nu răspunse nimic.

— „Dragă prietine“, zise el, după o pauză scurtă, am trăit șaisprezece ani împreună și n'am băgat alta nimic de seamă la tine decât numai lucruri bune. Să sperăm că și tu n'ai avut alte impresii dela mine. Dorbească lumea ce va vrea: *dacă au să te preaslăvească, Leonardo, peste sute și sute de ani, au să mă amintească cu bunăvoință și pe mine, pe ducele Lodovico!*“

Leonardo, căruia nu-i plăceau sentimentalitățile (dulcegăriile), rosti singurele cuvinte, pe cari obiceiua să le rostească în astfel de cazuri, când era nevoie de o oratorie la curte:

— „Altetă, aş vrea să am mai multe viefi, ca să am pufința să le ofer toate în serviciul Alteței Tale“.

— „Ți-o cred“, răspunse Moro. „Și tu ai să-ți aduci aminte de mine, odată, și ai să mă compătimizești“.

Începu să plângă cu hohot, prinse pe Leonardo în brațele sale și-l sărută pe gură.

— „Să-ți dea Dzeu, să-ți dea..“ și rupse vorba.

După ce a plecat Leonardo, a stat ducele încă multă vreme în galeria Bramante și s'a uitat la lebede. I s'a părut ca și când Leonardo a fost în viața sa întunecoasă, poate criminală, o înfățișare asemănătoare lebedelor în apa cea întunecată a șanțurilor fortăreței din Milano, între meterezele îngrozitoare, între turnurile, casematele cu praf de pușcă, piramidele de gloanțe și gurile de tun — tot așa de curate și de virgine (viergure)...

Din torțele (făcliile de rășină), cari erau pe sfârșite, a început să picure rășina. N'auzeai alt sgomot în tăcerea nopții. În lumina roză a torțelor, care se îmbina cu lu-

mina albăstruie a lunii, alunecau lebedele cu gâturile lor lungi, ca nește arătări, încoace și încolo, pe oglinda neagră a apei, împrejmuită de toate părțile de stele, — alunecau misterios între două ceriuri, între cerul de-deasupra și cerul de dedesubtul lor“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La pag. 3 e să se cetească așa : „Dacă te întâlnești acum, și prilejul ți se dă des de tot, eu câte unul dintr'ai noștri, cari au căzut în prinsoare rusească și s'au întors din Rusia pe jos, pe sus, cum au putut, îți este dat de multe ori să auzi o întâmplare“.

„Asociațiunea“. (Astra)

Cea mai însemnată tovărășie națională pentru dezvoltarea și luminarea poporului român din Ardeal și părțile ungurene, a fost și este „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“. Ea a fost întemeiată de cei mai aleși ai neamului, în frunte cu marii arhierei Șaguna și Șuluțiu.

Cine nu a auzit de Asociațiunea, la ale cărei adunări generale ne adunam cu toții, din toate părțile, ca la sfânta biserică, și unde ne sfătuiam frățeste, cum să ne apărăm toate comorile naționale: biserica, școala, limba, portul, obiceiurile și întreg caracterul nostru național?

Cine nu-și dă seama, că de la aceste întruniri și sărbători mărețe plecam totdeauna cu inima ridicată, cu puteri întărite și cu nădejdi însuflețite. Sosiți acasă dela adunările Asociațiunii și spunând celor rămași acasă cele auzite și petrecute la adunare, împrumutam o nouă viață în inimile

tuturora, cuvintele noastre erau scânteia electrică, care străbate și luminează în întunecul cel mai depărtat.

Ce clipe mărețe, în veci neșterse, am avut la adunarea, generală iubilară de 50 ani, ținută în catedrala din Blaj, în anul 1911!

Aveam în fața noastră un tablou fermecător . . . vedeam la masa prezidială, pe vigurosul, pe atunci vice-prezident, Andrei Bârseanu, de-a dreapta și de-a stânga metropoliții Mihali și Meșianu, cum și pe ceilalți arhieri Pap, Radu, Cristea și Hossu și ceilalți fruntași ai națiunii, din cele „patru unghiuri“ . . .

După cuvântul luminos al prezidentului, a vorbit mai întâi, plin de căldură, metropolitul Mihali, iar metropolitul Meșianu, în atenția generală, a rostit următoarele cuvinte vrednice de cetit:

„Am venit și eu împreună cu Preasfințitul domni Episcopi, la aceste sărbări culturale și naționale, și pentru ca să văză și înțeleagă toți ai noștri, din apropiere și depărtare, și mai ales ceice nu apreciază după merit valoarea Asociațiunii și nu o sprijinesc după putință, că, *deși noi, Românii din acest stat, suntem împărțiți în două confesii, fiind însă noi toți de aceeași origine, de aceeași viță și de aceeași limbă strămoșească, toți avem și aceeași sfântă dorință, de a lucra*

împreună la cultura și înaintarea poporului nostru, pentru a-i asigura și lui și nouă un viitor tot mai bun și mai ferice, precum fac aceasta și alți compatrioți ai noștri, împărțiți în mai multe confesiuni, pentru înaintarea și cultura proprie.

În fine am venit și noi aici, domnilor, și pentruca, precum au binecuvântat întemeierea acestei Asociațiuni fericiții noștri metropoliți de pie memorie, Șaguna și Șuluțiu, înainte cu 50 de ani, și precum a binecuvântat-o astăzi, în sfânta biserică, și Esc. Sa domnul Dr. Victor Mihali de Apșa, Înalt Preasfințitul Metropolit al Românilor gr. cat. din Ungaria și Transilvania, tot asemenea să o binecuvânteze și eu, ca Metropolit al Românilor gr. or. din Ungaria și Transilvania, și să rog și eu pe bunul Dumnezeu, ca aceea ce binecuvântăm noi *ambii Metropoliți români*, cu mâinile noastre debile, să binecuvinteze și El cu sfânta Sa dreaptă, făcând ca *scumpa noastră Asociațiune să fie un izvor nesecat de cultură religioasă-morală și națională, în folosul iubitului nostru neam, acum și în toți veșii*".

Un fior de vrajă, cuprinde și astăzi pe toți cari au luat parte, la amintirea clipelor de entuziasm fermecător, care a isbucnit din piepturile miilor de asistenți după vorbirea Înaltului prelat. Ochii tuturor erau scâlțați în lacrimi de bucurie și fericire cerească...

Bucuria noastră a fost cu atât mai mare, cu cât la acea adunare memorabilă a fost

de față și un număr neobișnuit de mare de fruntași din Vechiul Regat, dintre cari amintim pe învățatul nostru N. Iorga, gloria neamului, pe fostul ministru Disescu, prof. Mehedinți, apoi pe Caragiale, Coșbuc și alții.

Dar „Asociația“ a avut și clipe amare în viața ei. De pildă : a fost silită să-și schimbe chiar și numele. „Transilvană“ n'a fost îngăduit să mai rămână în firma ei. Atunci un idealist a luat literele începătoare din „Asociațiunea Transilvană“, i-a dat al doilea nume, simpatic, „Astra“, ceea ce înseamnă „Ștea luminătoare“, ceea ce este, de fapt.

Și, o, minune dumnezeiască! A totputer-
nicul a auzit glasul de binecuvântare al fericirilor noastre arhieriei și din sfânta Sa îndurare a schimbat temelile nedrepte ale vremii. Astăzi Asociațiunea, și neamul românesc, sunt stăpâni liberi pe soarta lor.

Înflorirea și fericirea neamul va atârna pe viitor numai dela puterile noastre; să ne facem deci vrednici de harul ceresc, revărsat asupra noastră.

În noua schimbare a situației, „Astra“, steaua luminătoare din trecutul nostru duros, și-a lărgit activitatea sa rodnică, îmbră-

șitează nouă probleme pentru ridicarea și fericirea neamului și, în scopul ac sta, apelează la toți fiii națiunii, la toți Românii conștii de datorințele lor, din tot cuprinsul României întregite, până la țăranul din cea de pe urmă colibă, spre a cărui luminare nizuiește cu deosebire, și ne chiamă să-i dăm sprijinul de care are trebuință.

Câteva însemnări au să, ne lumineze asupra însemnătății „Astrei“. Burse, adecă ajutoare în bani, tinerilor săraci, dar sâr-guitori, a împărțit „Asociațiunea“ până în 1914 — în suma de 156,400 cor. Pentru o școală superioară (civilă) de jete, a cheltuit 226,358 cor. A tipărit cărți cu cam 100,000 cor. A scos revista „Transilvania“, care acum se află într'al 56 an de viață. Sub supra-vegherea „Astrei“ s'au tipărit cele 3 vol. din „Enciclopedia română“, un dicționar, în care se găsesec explicate toate cuvintele românești și numirile geografice, istorice, etc. A publicat „Dicționarul numelor de localități“, a înființat în Sibiiu o bibliotecă centrală, care are acum peste 50,000 de volume. Tot în Sibiiu are un muzeu central, cu peste 30,000 de obiecte.

A organizat așa numitele „despărțăminte“ ale „Asociațiunii“, prin orașele și satele noastre, (110 despărțăminte) și mai vrea să înființeze altele. În 600 de locuri a înființat „agenturi“, cu biblioteci populare, până în 1914.

Din 1919 încoace a mai înființat 1500 de agenturi cu biblioteci (peste 100,000 de cărți) — având gata alte 1500 biblioteci populare.

Până acum a ținut 25,000 prelegeri populare în satele noastre și 2500 conferențe pentru cărturarii noștri; apoi cursuri pentru analfabeți în 233 sate, învățând carte românească pe 15,989 persoane.

A întemeiat bănci populare și cooperative sătești (până în 1914—44). A ținut expoziții de porturi naționale, de jocuri (dansuri), de frumusețe, de copii, de animale, de industrie, întreceri muzicale, sportive, etc.

A tipărit cărți de petrecere și învățătură, călindare, etc. în *peste un milion și una sută de mii de exemplare.*

După cum vedem o activitate, care merită lauda cea mai mare.

Acum vrea „Asociațiunea“ din Sibiu să facă un pas înainte și — fiindcă are planuri mărețe — s'a gândit ca să strângă banii

trebuitori cu ajutorul unei *loterii*. Ce vrea „Asociațiunea”? Vrea să ridice zeci de monumente pe la locurile noastre vestite, la Turda, la Alba-Julia, la Cluj (lui Avram Iancu), pe câmpul libertății dela Blaj, la Șelimbăr și în multe alte locuri. Vrea să înființeze „case naționale” în Cluj, Oradea-mare, Timișoara, Arad, Deva, Sighișoara, etc., etc., unde să se poată aduna Românii, să asculte conferențe, să țină expoziții, să asculte teatru, etc., etc.

Vrea să înființeze o mulțime de biblioteci *poporale*.

Biblioteca tipărită de ea, *anume* pentru popor, a trecut de numărul 120.

Bibliotecile la sațe vrea să le adăpostească în „case naționale”, curățele, pentru cari sunt planurile gata, numai bani să fie.

Și multe — altele.

Care om de inimă, care citește rândurile acestea, nu se bucură și nu se îndeamnă să dea și el, mult-puținul său, pentru o societate, care răspândește lumina așa de bogat?

Loteria are câștiguri în suma de 6,000,000 (șase milioane) de lei. Un loz — un lot — costă 20 lei. Sunt patru trageri, cari se controlează de autoritățile noastre.

Cel mai mare câștig este de 50,000 de lei, apoi 25,000 și așa mai departe, până la 8000 de câștiguri de câte 25 lei. Cine cumpără un loz la „Asociațiune“ îndeplinește o faptă bună, fiindcă sprijinește înaintarea tuturora. Să nu fie Român, care să nu se înscrie la „Asociațiune“ (membru ajutător, pe an, 10 lei; membru activ, 50 lei; membru pe viață, odată pentru totdeauna 500 lei; fondator 1000 lei; membru al „Casei Naționale“ centrale, Sibiu 5000 lei) și care să nu cumpere lozuri la loterie.

Cumpărați „Biblioteca populară“ a „Asociațiunii“ și abonați-vă și la rev., „Transilvania“.

Fraților, să ne facem datoria!

Moșul.

Cuprinsul:

	Pag.
Puterea cuvântului în seris	3
Lemințe	9
Cu badea Iacob de vorbă	10
Rugăciune	16
Glasuri de alarmă din toate taberele	17
Mărirea scriitorului	26
Leonardo da Vinci și Lodovico Moro	33
„Asociațiunea“. (Astra).	38

BIBLIOTECA UNIV

0776 16. VI. 1928

CLUJ

Buletinele editate de despărțământul Sibiiu.

- Nr. 4 „Dacă dai de-un om de-al tău . . .“ (broș.)
Nr. 5 Pentru o geografie medicală a Ardealului (broș.)
Nr. 7 Câștiguri monstruoase (f. v.)
Nr. 8 Unui artist-desenator (f. v.)
Nr. 9 „Marele Galeotto“ (broș.)
Nr. 10 „Liga Bunătății“ (broș.)
Nr. 11 Împotriva boalelor sexuale (broș.)
Nr. 12 Cât de departe am ajuns cu toții. (broș.)
Nr. 13 „Toate plugurile umblă . . .“ (broș.)
Nr. 14 „Linda Raia“. (com. 1 act, broș.)
Nr. 15 Cum să aranjăm concerte populare. (broș.)
Nr. 16 Versuri pe fruntariul casii. Cum să creștem pomii?
Nr. 17 Vă place așa? (împotriva dansurilor urâte.)
Nr. 18 „Ia-mă cu tine“ (broș.) (Sfaturi de lectură bună.)
Nr. 19 „Călcâiul lui Achile“ (broș.) Piesă în 3 a. (10 Lei)
Nr. 20 „E mult de lucru“ (darea de seamă pe a. 1923/4.)
Nr. 21 „Ce sameni vei culege . . .“ com. în 5 a. de Sedaine.
(10 Lei)
Nr. 22 „Probleme de actualitate“ de Dr. Gh. Preda.
Nr. 23 Muncitorul în fața probl. soc. de astăzi, de Dr. P.
Nr. 24 Considerațiuni gen. asupra raselor din Europa
și în special asupra rasei noastre rom., de Dr. P.
Nr. 24-a) Spre o lume mai bună.
Nr. 25 Glasuri de alarmă, din toate taberele.
Nr. 26 Din probl. originii și evoluției viețuitoarelor.
Nr. 27 Problema responsabilității individuale și soc.
Nr. 28 Cum trebuie privită lupta și considerați luptătorii.
Nr. 29 Conștientu' și inconștientul nostru.
(26, 27, 28 și 29 de Dr. Gh. Preda).
Nr. 30 Pedagogia aplicată, Dș. Dr. Vlaicu.
Nr. 31 Pe pământ udat de sânge, H. P. Petrescu (10 lei).
Nr. 32 Om nou se naște, 'n iaduri de dureri (conf.)

Buletinele se răspândesc *gratuit*, (afară de Nr. 19, 21 și 31), tipărite fiind pe spesele câtorva oameni de inimă și din câștigurile avute cu conferințele din Sibiiu. Dacă nu se răspunde la cerere e dovadă că foile volante sau broșurile s'au epuizat.

Intemeiată la 1861 de marii metropoliți Andreiu Șaguna dela Sibiiu și Alex. Sterca-Șuluțiu dela Blaj, de frunțașii neamului nostru de atunci: Tim. Cipariu, George Barițiu, Axente Severu, cav. I. Pușcariu, baron Vasile Pop, Dr. I. Rațiu, Iacob Bologa ș. a. eu scopul de a înainta cultura poporului român prin tipărire de cărți bune și folositoare, a înființat și va înființa și susține biblioteci populare în fiecare comună, biblioteci regionale în fiecare centru de despărțământ și o bibliotecă mai mare centrală; a întemeiat și va întemeia și susține muzee regionale în centrele despărțământelor, pe lângă un mare Muzeu Central; a ridicat și va ridica și susține case naționale în toate comunele românești; a aranjat și va aranja expoziții etnografice (de porturi, de jocuri naționale etc.), de agricultură, de grădinărit, pomărit, de copii, industriale, artistice ș. a.; a ținut și va ține conferințe și prelegeri populare, a acordat și va acorda premii și burse (stipendii); a înființat și va înființa bănci populare, cooperative ș. a.; a instruit și va instrui pe analfabeți (pe ceie nu știu ceți și serie). „Asociațiunea” e împărțită în despărțăminte (cereuri), iar acestea în comune sau agenturi. 4 persoane pot face o agentură și cere prin directorul despărțământului o bibliotecă dela

Abonați publicațiile „Asociațiunii”!

„TRANSILVANIA”

Cea mai veche revistă românească din Ardeal

Apare lunar.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunii” 100 Lei
pentru nemembri 200 Lei

Abonați-vă la „Biblioteca Poporală“.

Ultimii numeri conțin următoarele:

- Nr. 115. Clipe de întremare sufletească. (de citit în șezători);
- Nr. 116. Icoane dela țară. (Schife din viața țărănească) de Petrea Dascălul;
- Nr. 117. De braț cu Moșul în povești, povești și fabule de Moșul (Nic. Petra-Petrescu);
- Nr. 118. Povești din țara Cehului de Bojena Niemčová, traduse de Abatele Zavoral.
- Nr. 119. Calendarul pe anul 1925, întocmit de Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 120. E primejduită cultura!
- Nr. 121. Patria, poezii de G. Tutoveanu
- Nr. 122-3. „Ileană“. Feerie în trei tablouri, în versuri de Ion Borcea.
- Nr. 124. „O bucată de pâine din Banat“, de Horia Petra-Petrescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cea mai răspândită publicațiune poporală

„BIBLIOTECA POPORALĂ :-: A ASOCIAȚIUNEI“ :-:

e îngrijită de secretarul literar al „Asociațiunei“,
cu sprijinul celor mai buni seritori pentru popor.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunei“ 50 Lei
pentru nemembrii 70 Lei

Adresa: „ASOCIAȚIUNEA“ Sibiu, Strada Șaguna 6.